

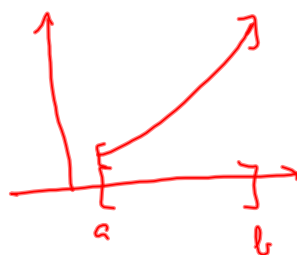
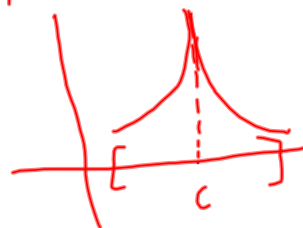
Maks/min-problemer

Dermed en kontinuertlig funktion $f: [a, b] \rightarrow \mathbb{R}$ har et maks- eller min-punkt i c , så må enten

(i) c være et punkt der $f'(c) = 0$

(ii) c være et punkt der $f'(c)$ ikke findes

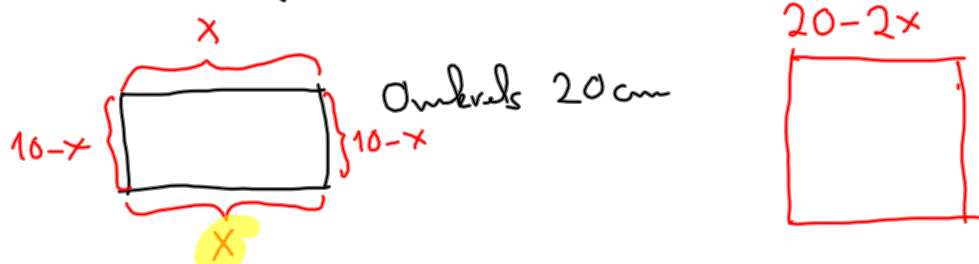
(iii) c er et endepunkt i intervallet

Uppställte maks- og min-problem

Exempel: Ståltråd

Bjög till ett rektangel slik det arealen blir så stor som mulig.

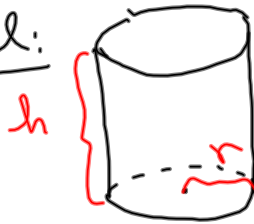

$$x \in [0, 10] \quad A(x) = x(10-x) = 10x - x^2$$

$$A'(x) = 10 - 2x, \quad A'(x) = 0: 10 - 2x = 0, \quad \underline{\underline{x = 5}}$$

Störst areal när $x = 5$ og rektangelen er et kvadrat.

Eksempel:

Volym: 1 dm^3

Kram flede ledet så dyrt per kvadratsentimeter som topp og bunn.

Finne boksen som minimerer materialkostnadene.

Pris per kvadratsentimeter: p topp/bunn
 $2p$ sidekant.

$$1 = V = \pi r^2 h \Rightarrow h = \frac{1}{\pi r^2}$$

Kostnader
bunn + topp

$$K = 2p\pi r^2 + 2p2\pi r h$$

$$= 2p\pi r^2 + 4p\pi r h = 2p\pi r^2 + 4p\pi r \cdot \frac{1}{\pi r^2}$$

$$= 2p\pi r^2 + \frac{4p}{r}$$

Deriver: $K'(r) = 2p\pi 2r - \frac{4p}{r^2} = 4p\pi r - \frac{4p}{r^2}$

$$0 = K'(r) = 4p\pi r - \frac{4p}{r^2} \Rightarrow \pi r - \frac{1}{r^2} = 0 \Rightarrow r^3 = \frac{1}{\pi} \Rightarrow r = \sqrt[3]{\frac{1}{\pi}}$$

Eksempel: En bil har forbruket

$$2 + 0.08v^2 \text{ liter/time når farten er } v.$$

Hva forl man må kjøpe for å ha minst forbruket per kilometer?

Hva lang tid bruker vi på en kilometer? $s = vt$
 $t = \frac{s}{v}$

$$t = \frac{1}{v}$$

Bensinforbruk på 1 km: $(2 + 0.08v^2) \frac{1}{v} = \frac{2}{v} + 0.08v$
 forbruk/time antall timer

$$F(v) = \frac{2}{v} + 0.08v$$

$$F'(v) = -\frac{2}{v^2} + 0.08 \quad F'(v) = 0: -\frac{2}{v^2} + 0.08 = 0 \Rightarrow$$

$$0.08 v^2 = 2 \Rightarrow v^2 = \frac{2}{0.08} = \frac{200}{8} = 25$$

$$v = \underline{5 \text{ km/t}}$$

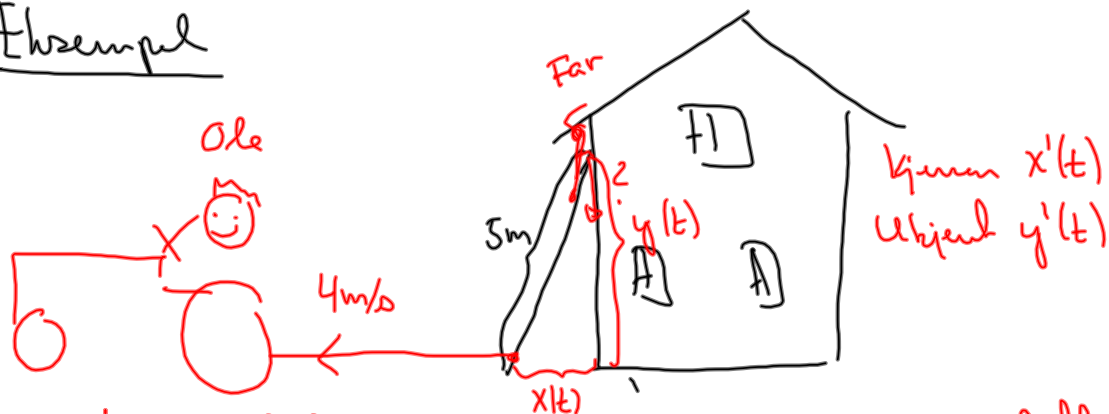
ivarsta@student.uio.no.

Koblete hastigheter

En kjent, én ukjent hastighet: Finn den ukjente!

Eksempel

Hva fall faller for når han er 4m over bakken?

Gjennell sammenheng mellom $x(t)$ og $y(t)$:

$$x(t)^2 + y(t)^2 = 25$$

Deriver:

$$2x(t)x'(t) + 2y(t)y'(t) = 0$$

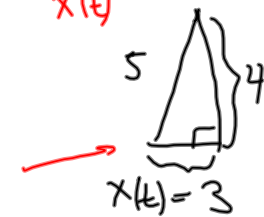
Løser for $y'(t)$:

$$y'(t) = -\frac{x(t)}{y(t)} x'(t)$$

$\underbrace{y(t)}_{4m}$ $\leftarrow 4m/s$

Braker Pythagoras til å vite at $x(t)=3$ når $y(t)=4$:

$$y'(t) = -\frac{3}{4} 4 = \underline{\underline{-3m/s}}$$

Exempel:

Hva for riger høyden
i det øyeblikket den er 10 cm?

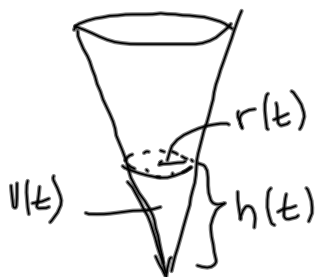
Kjent hastighet: Volumøkning/tidsenhet

Ukjent hastighet: høydeøkning

$$V'(t) = 100 \text{ cm}^3/\text{s}$$

$$h'(t) = ?$$

Søker en sammenheng
mellom $V(t)$ og $h(t)$.

$$V(t) = \frac{1}{3} \pi r(t)^2 h(t)$$

$$\frac{r(t)}{h(t)} = \frac{20}{40} \Rightarrow r(t) = \frac{1}{2} h(t)$$

$$V(t) = \frac{1}{3} \pi \left(\frac{h(t)}{2}\right)^2 h(t) = \frac{1}{12} \pi h(t)^3$$

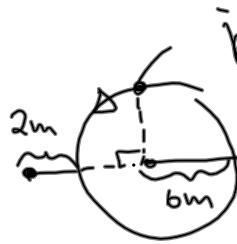
Deriverer:

$$V'(t) = \frac{\pi}{12} 3 h(t)^2 h'(t) = \frac{\pi}{4} h(t)^2 h'(t)$$

$$\underline{\text{dvs:}} \quad h'(t) = \frac{V'(t)}{\frac{\pi}{4} h(t)^2} = \frac{4 V'(t)}{\pi h(t)^2} = \frac{4 \cdot 100}{\pi \cdot 10^2} = \frac{4}{\pi} \text{ cm/s}$$

Eksempel:

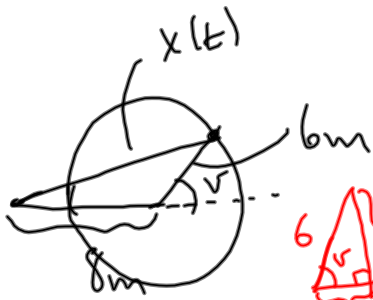
Generelt bilde

én omdrejning i minutter

Hva forl ændrer

afstanden mellem far og datter seq?

$$\frac{h}{6} = \sin v$$

$$\frac{g}{6} = \cos v$$

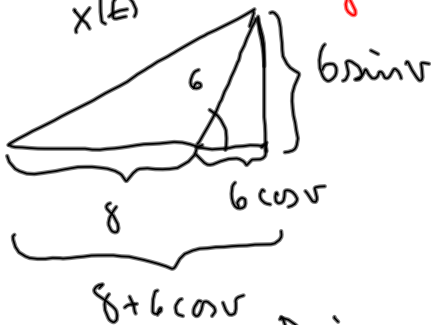
Pythagoras:

$$x(t)^2 = (8 + 6 \cos v)^2 + (6 \sin v)^2$$

$$= 64 + 96 \cos v + 36 \cos^2 v + 36 \sin^2 v$$

$$= 64 + 96 \cos v(t) + 36$$

$$= 100 + 96 \cos v(t)$$

Deriver: $2x(t)x'(t) = -96 \sin v(t) \cdot v'(t)$

$$x'(t) = - \frac{48 \sin v(t)}{x(t)} v'(t)$$

Interval i punkt $v(t) = \frac{\pi}{2}$

$$x(t)^2 = 100 + 96 \cos \frac{\pi}{2} = 100$$

$$x'(t) = \frac{-48}{10} 2\pi = -\frac{96}{10} \pi = -\frac{48\pi}{5} \text{ m/min}$$